

πὸ εἰς τὸ ξενοδοχεῖόν τοῦ. Ὅτε μετὰ 24 ἔτη ἐβασίλευσεν ὁ Λουδοβίκος-Φίλιππος ἐστειλεν ὠραίον ὠρολόγιον εἰς Bairdstown, καὶ ἀνενηύμισεν εἰς τὸν ἐπίσκοπον τὸ συμβάν ἐκεῖνο.

Διέτριψε μεταξύ τῶν Σενεκῶν Ἰνδῶν; ἀπώλεσε τὸν σκύλον τοῦ Φρανς, ἔτρεξεν εἰς ἀναζήτησιν τοῦ ἐκτεθείς εἰς μυρίους κινδύνους, ἶδε τὸν καταράκτην τοῦ Νιαγάρα, παρηκολούθησε τὰς ὀχθὰς τοῦ φέρων ἐπ' ὧμου τὰ ἐπιπλά του, ἐπιπλά ἦττον βαρέα τῆς βασιλείας, ὡς τὸ εἶπε μετὰ ταῦτα πολλάκις, « διέμεινε δεκατέσσαρας ἡμέρας εἰς τὰ δάση κατατρωγόμενος ἀπὸ ἐντομα μεταξύ ἀρκτῶν καὶ ὄρεων, βεδρεγμένος μέχρι ὀστέων, καὶ γευόμενος χοίρειον κρέας ἀλατισμένον καὶ ἄρτον ἐξ ἀραβοσίτου » (*) προσεβλήθη ἐν Φιλαδελφίᾳ ἀπὸ ἑκτερον, καὶ ὅθεν εἶχεν οὐδὲ ὁβολὸν διὰ νὰ ἐξακολουθήσῃ τὴν πορείαν τοῦ. Ἀνεχώρησε δὲ πάλιν διὰ τὰς δυτικὰς ἐπαρχίας τῆς Ἀμερικῆς, ἐφόδιον ἔχων μικρὰν χρηματικὴν ποσότητα σταλείσαν ὑπὸ τῆς μητρὸς τοῦ πεσὼν ἐτραυματίσθη δεινῶς, ἐφλεβοτομήθη μόνος ἐντὸς καπηλείου, παρεκαλέσθη ὑπὸ τῶν κατοίκων τῆς Καρλίτλης νὰ μείνῃ παρ' αὐτοῖς ὡς ἱατρός, ἀνεχώρησεν εἰς Ἀδίνην τὸ 1798, καὶ ἐπανῆλθεν εἰς Εὐρώπην ὅτε ὁ Ναπολέων ἐστειλεν εἰς κόρακας τὴν ἐπανάστασιν.

Ὁ Λουδοβίκος-Φίλιππος ἐνθυμεῖτο ἀκριβέστατα μέχρι τοῦ τάφου τῆς περιπετείας αὐτὰς τοῦ βίου τοῦ. Ὀλίγον πρὶν ἀποθάνῃ Ἀγγλος τις τὸν ἠρώτησε πότε ἀνεχώρησεν ἀπὸ Ἀμβούργης. Τὴν 24 Σεπτεμβρίου 1769, ἀπεκρίθη ἀμέσως, ἐπὶ τοῦ πλοίου ὁ Ἀμερικανός, διοικουμένου ἀπὸ τὸν K. Erwingt. Τὸ ταξείδιον διήρκεσεν ἑπτὰ ἡμέρας. *

Γνωστὴ εἶναι εἰς ὅλους καὶ ἡ ἐπιτροπὴ τοῦ εἰς Γαλλίαν, καὶ ἡ διαγωγὴ τοῦ ἐπὶ τῆς παλινρθώτου βασιλείας, καὶ ἡ δι' ἐπαναστάσεως ἀναγόμενός του, καὶ πάλιν ἡ δι' ἐπαναστάσεως πτώσις του, καὶ ὁ θάνατός του ἐν τῇ ἐξορίᾳ, ὅπως ἐν τῇ ἐξορίᾳ εἶχεν ἀποθάνῃ καὶ ὁ προκατόχος αὐτοῦ.

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΑΝΘΡΩΠΙΝΩΝ ΦΥΛΩΝ.

Ἐκ τοῦ Γαλλικοῦ τοῦ Παύλου Ρερναύτου.

—o—

Δύω εἰδῶν εἰσὶ τὰ ἐπιστημονικὰ ζήτηματα καὶ γενικῶς, τὰ μὲν αὐτῶν λύονται δι' ἀσέτων πειραμάτων, τὰ δὲ δι' ἀπλῶν ὑποθέσεων, & μετὰ ταῦτα τὰ πειράματα ἢ ἐπικυροῦσιν ἢ καταστρέφουσιν. Οὕτως ὅταν ὁ Νεύτων ἀπεφαίνετο, κατὰ τοὺς νόμους τῆς θλίψεως τοῦ φωτός, ὅτι τὸ ὕδωρ ἐπρεπε νὰ περιέχῃ σῶμά τι καύσιμον, ἐπρότεινεν ὑπόθεσιν, ἣν ἐπεκύρωσε μετὰ ταῦτα ὁ Λαβουάσιέρ, ἀνακαλύψας τὴν τοῦ ὕδατος σύνθεσιν. Τὰ τοιαῦτα προβλήματα ἀνέκουσιν εἰς τὴν κυρίως ἐπιστήμην. Ἀπορώσι δὲ πρὸ πάντων τοὺς σοφοὺς, οἵτινες μόνον νομίζουσιν ὅτι ἔχουσι δικαίωμα νὰ τὰ συζητήσῃ καὶ νὰ τὰ λύωσι, καὶ οὐδεὶς προσέρχεται εἰς αὐτὰ ἀνευ τινὸς δειλίας, διότι τὰ πειράματα ἐπικεῖνται ἀπειλητικῶς, δυνάμενα ἐν ῥιπῇ ὀρθόκλμου ν' ἀνατρέψωσι τὰς ἐπιτηδειοτέρας, καὶ κατὰ τὸ δοκοῦν στενωτέρας τῶν θεωριῶν. Ἀλλ' ἡ ἐπιστήμη περιλαμβάνει καὶ ἑτέρα προβλήματα, πολλάκις οὐχ ἦττον σπουδαῖα, ἀλλὰ θεωρητικώτερα ταῦτα, καὶ μὴ ὑποπίπτοντα εἰς πειράματα. Λύονται δὲ ταῦτα διὰ γνωματούσεων, διὰ δοξασίων, αἵτινες ἀνοικέως πολλάκις λέγονται ὑποθέσεις, καὶ εἰς οὐδένᾳ ἐλεγχῶν ὑποπίπτουσιν, οὔτε δύνανται ν' ἀποδειχθῶσι μαθηματικῶς· οὕτως ὁ Ἀκπλάκιος ἐξηγῶν τὸν σχηματισμὸν τῶν πλανητῶν διὰ τῆς πυκνώσεως τῆς ἡλιακῆς ατμοσφαιράς, ἐπρότεινεν ἀπλὴν ὑπόθεσιν, κατὰ τὸ μᾶλλον καὶ ἦττον πιθανήν, ἀλλ' ἥς οὐδὲν πείραμα θέλει ποτὲ δυνηθῇ ν' ἀποδείξῃ τὴν κλήθειν. Τὰ τοιαῦτα προβλήματα συνήθως προτιμῶσιν οἱ συγγραφεῖς, διότι περὶ αὐτῶν πραγματευόμενοι, δὲν κινδυνεύουσι νὰ ὑπὲρτωσιν ὑπὸ τὸν ψυχρὸν ἐλεγχῶν τῶν πειραμάτων, καὶ νὰ καταφρευθῶσιν ὑπ' αὐτῶν.

Τοῦ εἶδους τοῦτου ὑπάρχει σπουδαῖον ζήτημα φυσιολογικόν, περὶ οὗ διαφωνοῦσιν οἱ πεπαιδευμένοι, πολὺ εἰσέτι ἀπέχοντες λύσεως αὐτοῦ ὀριστικῆς καὶ βεβαίας. Τὸ ζήτημα τοῦτο, ἐξετάζον ἂν ὑπάρχωσι πολλὰ εἶδη τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, περιστρέφεται σχεδὸν περὶ τὴν πρώτην τοῦ ἀνθρώπου πλῆξιν, καὶ εἰς οὐδένᾳ ὑπάρχει πρᾶκτικόν ἐλεγχῶν. Διὰ τὸν λόγον τοῦτον ὀλίγα ἢ ἐπιστήμη περιέχει προβλήματα συνεχέστερον συζητηθέντα, καὶ πολυπληθεστέρας ὑποθέσεις παραγαγόντα. Τὸ πρόβλημα τοῦτο θέλωμεν προσπαθῆσαι οὐχὶ μὲν νὰ λύσωμεν, ἀλλὰ καὶ νὰ ἐκθέσωμεν, καταδεικνύοντες εἰς τί συνίσταται, καὶ τίνας αἱ προταθεῖσαι λύσεις αὐτοῦ, χωροῦντες δὲ εἰς τὴν ἡμετέραν ἐκθεσιν ἀμερολήπτως καὶ περισσευμένως, ὡς ἂν προέκειτο περὶ προβλημάτων τοῦ πρώτου εἶδους, ὡς ἂν ἐμελλον αἱ προκείμεναι ὑποθέσεις ν' ἀνατραπῶσι προσεχῶς ὑπὸ τῆς ἀκάμπτου παρήρσειας τῶν πειραμάτων.

Καὶ πρῶτον εἰς τί συνίσταται τὸ ζήτημα, καὶ ἐπὶ τίνων στηρίζεται βάσεων; Καί τοι οὐδὲ τοὺς Φαινούς

(*) Ἐπιστολὴ τοῦ δουκὸς Μομπανσὶ πρὸς τὴν K. Ἀδαίλν.

οὐδὲ τὰς Σικελίας παραδεχόμενοι, οὐδὲ τοὺς πυγμαίους ἀναγνωρίζοντες περὶ ὧν ἀμιλεῖ ὁ ἅγιος Ἰερώνυμος, οὐδὲ τοὺς Κύκλους· καὶ τοὺς Ἑρμαφροδίτους, οὐδὲ παραδέχεται ὁ ἅγ. Αὐγουστίνος, οὐδὲ περὶ τῆς ὑπαρξέως ἀνθρώπων μονοπόδων πειθόμενοι, οἵτινες ἀπαγκάζονται ἀνά δύο νὰ περιπατῶσι, δὲν δυνάμεθα ὁμῶς ν' ἀρνηθῶμεν ὅτι ὑπάρχουσιν οὐ μικραὶ διαφοραὶ μεταξὺ τῶν ἐπὶ γῆς ἐθνῶν, καὶ ὅτι οὐ μόνον ἡ διανοητικὴ καλλιέργεια, ἡ φύσις καὶ ἡ ἀνάπτυξις τοῦ πολιτισμοῦ διαφέρουσιν ἀπὸ τοποῦ εἰς τοπὸν, ἀλλὰ καὶ αὐτὸς ὁ φυσικὸς ὁργανισμὸς δὲν εἶναι πανταχοῦ ὁμοίος. Ἀλλ' εἰσὶν αἱ περὶ αὐτὸν διαφοραὶ αἱ κατωτέρω ἐκθέτομεν. μόνιμοι; ἢ ὁ χρόνος, τὸ κλίμα, αἱ τοπικαὶ περιστάσεις, ὁ βίος, ὁ βαθμὸς τοῦ πολιτισμοῦ, ἐπανεγούσιν ἐπ' αὐτῶν ἴσως; Εἰσὶν ἄρα ἀλλοιοδιδάχοι μεταρρυθμίσεις ἀρχαιοῦ τινος τύπου, ἢ ὑπῆρξαν ἀνεκὰθεν; Ἐν ἐνὶ λόγῳ, ὑπῆρξαν ἐξ ἀρχῆς διάφοροι ἀνθρώπων φυλαὶ, δυνάμενοι νὰ κληθῶσιν εἰδῆ τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἢ κατὰγονται πύντες οἱ ἄνθρωποι ἐκ τῆς αὐτῆς ρίζης; Τέλος δὲ πᾶσαι αἱ ὁργανικαὶ αὗται διαφοραὶ ἀντιστοιχοῦσι πρὸς διαφορὰς θηϊκὰς καὶ διανοητικὰς, καὶ τῆς πολιτικῆς ιστορίας αἱ διακρίσεις ὑπάρχοντες εἰς τὰς διακρίσεις τῆς φυσικῆς ιστορίας;

Εἰς τὰ ζητήματα ταῦτα ἡ πρώτη καὶ φυσικὴ τάτη ἀπάντησις εἶναι ὅτι τὴν λύσιν αὐτῶν περιέχουσιν αἱ διηγήσεις τῆς ἱερᾶς γραφῆς. Ἀλλ' αἱ πρῶτοι τῶν ἐπιστημῶν ἐπεισαν σοφοὺς ὑπομνηματιστὰς νὰ μὴ ἐπιμένωσιν εἰς τὸ γράμμα τῶν ἱερῶν κειμένων, καὶ ὅτι πρὸς ἀριθεύσαν αὐτοῦ κατὰληψιν προαπαιτεῖται ἡ μελέτη αὐτῶν τῶν πραγμάτων, καὶ ἡ δι' αὐτῶν, ὅσον ἐνδέχεται, γνώσις τῆς φύσεως. Ἡ ἐκκλησία παρέχει εὐρυτάτην εἰς τὰς ἐξηγήσεις ἐλευθερίαν, καὶ οὐδὲν ἐν αὐτῇ διατρέχει τὴν διάνοιαν τῶν βουλομένων νὰ ἐμβαδύνωσιν εἰς τὸ ζήτημα τῶν ὀρχῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ὅπως δὴ ποτε ὁμῶς δύναται ἕκαστος, χωρὶς ν' ἀνατρέξῃ εἰς σειρὰν ἰδεῶν λίαν ἀφρημένων, νὰ ἐρευνήσῃ τὸ ζήτημα τοῦτο ὡς προβλημα καθαρῶς ἐπιστημονικόν, καὶ ἀναξαρτήτως παντὸς κύρους; Οὕτως ὀφείλει νὰ τὸ ἐξετάσῃ ὁ ιστοριογράφος καὶ ὁ φυσιοδίφης. Ἐκ τῶν τοιούτων δὲ ἐρευνῶν παρήχθη διπλὴ τις ἐπιστήμη, ἐν σπυργάνοις εἰσέτι διατελοῦσα, καὶ ἐπ' ἐσχάτων μόνον ὀπωπὸν ἀναπτύχθεισα. Εἶναι δὲ ἡ ἐπιστήμη αὕτη ἡ ἐθνογραφία.

Τὰ διάφορα τῆς ἐπιστήμης ταύτης προβλήματα αὐτομάτως περιστάνται εἰς τὸν ναῦν, ὅσκις ἐρευνῶμεν τὴν τύχην τῶν κοινωνιῶν· καὶ πῶς ἐν τῇ ἐποχῇ ἐν ἣ ὤκωμεν νὰ μὴ πολυπραγμονῶμεν περὶ αὐτῆς; Οἱ ἄνθρωποι προσέτι ἀνεκὰθεν ἀπετέλεσαν δυάδας, ἔχουσας καὶ κοινὰ μὲν τινα, ἀλλὰ καὶ πολλὰ διάφορα χαρακτηριστικά. Τέλος δ' οἱ ἄνθρωποι εἰσὶν ἄτομα διαλογιζόμενα καὶ τιθέμενα ὑπὸ τοῦ λογικοῦ αὐτῶν εἰς ἰδίαν τινὰ σχέσιν πρὸς ἑαυτά, καὶ πρὸς πᾶν τὸ περιστοιχίζον αὐτά. Ἐντεῦθεν πηγάζουσι τρία περὶ τῆς πρώτης αὐτῶν ἀρχῆς ζητήματα, ἐνδιαφέροντα τὴν φυσικὴν ιστορίαν, τὴν κυρίως ιστορίαν καὶ τὴν φιλοσοφίαν. Οὐχ ἥτιον ὁμῶς, ἢ πολλοῦ λόγου ἀξία

αὕτη σπουδὴ, περὶ ἣς οὐκ ὀλίγα ἐδημοσιεύθησαν συγγράμματα κατὰ τὰ εἴκοσι τελευταῖα ἔτη, ἐπὶ πολὺ εἶχε παραμεληθῇ, καὶ οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι οὐδέποτε αὐτῆς ἐπελήφθησαν· διότι ἀτελῶς γινώσκοντες τὴν τῆς γῆς ἐπιφάνειαν, παντάπασιν ἀγνοοῦντες μέχρι καὶ αὐτῆς τινῶν λαῶν τῆς ὑπαρξέως, ἔχοντες τὰς τῆς μυθολογίας αὐτῶν προλήψεις, καὶ ἀβεβαίους τὰς ἐπιστημονικὰς αὐτῶν μεθόδους, ἦσαν ἀνίκανοι νὰ θεωρήσωσιν ὑπὸ τὴν ἀληθῆ αὐτοῦ ἐποψὴν τὸ μέγα τοῦτο ζήτημα. Καὶ ὁμῶς αὐτοὶ ἦσαν εἰς θέσιν καταλληλοτέρην ὅπως διαταφίσωσιν αὐτὰ, διότι αἱ ὁσιμέραι προτοῦσαι συγκοινωνίαι, τὰ νέα ἔθιμα, ἡ τῶν φυλῶν μίξις, ἂν δὲν ἐξήλειψαν, διέφθειραν καὶ βεβαίως τὴν ἀρχαίαν τῶν ἐθνῶν φυσιογνωμίαν. Ἐπὶ πολὺ, καὶ ἐτι ἀρτίως, ἀντίθετοι ἀρχαὶ καὶ προκαταλήψεις, προϋλάμβανον τὴν κρίσιν τῶν παρατηρητῶν, καὶ οἱ πλείστοι τῶν πραγματευθέντων κατ' ἀρχὰς τὸ ζήτημα τοῦτο, ἐνέειδον εἰς τὴν ἐπιβόρην θεωρίαν ἀλλοτρίων τῇ ἐπιστήμῃ. Οὕτως ὁ Βολταίρος καὶ πολλοὶ μετ' αὐτοῦ, ἐπρεσβευσαν τὴν ἀρχαίαν διαφορὰν τῶν ἀνθρωπίνων φυλῶν, ἐπὶ μόνῳ τῷ σκοπῷ τοῦ νὰ εὗρωσιν εἰς τὴν γραφὴν φυσικὰς ἀντιφάσεις καὶ λαθὴ φυσικῆς ἱστορίας. Ἄλλοι δὲ, ὡς ὁ Πριχάρδος, διισχυρίζοντο ὑπὲρ τῆς ἐνοτικῆς θέλοντες νὰ κυρώσωσι τὸν ἴδιον ἑαυτῶν τρόπον τοῦ ἐξηγεῖν χωρία τινὰ τῆς γραφῆς.

Τινὲς συμφέρον ἔχοντες νὰ δικαιολογήσωσι τὴν σωματεμπορίαν, ἐπρότεινον θεμελιωδῆ καὶ διαρκῆ διαφορὰν μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων, ἐξ ἐναντίας δὲ, φιλανθρωποτεροὶ ἄλλοι προσεδύον τὴν μικτηρὴν καπνελίαν ταύτην, προσπαθοῦντες ν' ἀποδείξωσιν ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι ἀφ' ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ ζεύγους κατὰγονται, ἢ καὶ ἀπὸ ζευγῶν ὁμοίων. Ἀλλὰ πᾶσαι αἱ ἀνέψεις αὗται οὐδενὶ ὅπως ἀφορῶσι τὴν ἐπιστήμην, ἐν δὲ τῇ πραγματείᾳ ταύτῃ εἰς ἐπιστημονικοὺς μόνον λόγους ὀφείλουσιν νὰ στηριχθῶμεν, μακρύνοντες πᾶσαν προκαταληψὶν ἀντιμαχισμένην πρὸς προφανεῖς ἀληθείας, ἢ παραδεχόμεναι ὡς τοιοῦτους τὰς ἀναποδείκτους ἐπινοίας τῆς φαντασίας. Πρὸς ἐντελὴ δ' ἀπορῶντες ἀμεροληπίαν, θελομεν ἐκθέσει πάσας τὰς ὑποθέσεις, ἀναπτύξει πάσας τὰς θεωρίας, οὔτε πᾶς ἀσθενείας αὐτῶν συγκαλύπτοντες, οὔτε τὰν δύναμιν αὐτῶν ἐλαττοῦντες.

Πρῶτος ὁ Λινναῖος παρεδίχθη φυσικὰς διακρίσεις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους, ἀριθμῶν τέσσαρας φυλάς, κατὰ τὰ τέσσαρα μέρη τοῦ κόσμου. Καὶ ὁ Μωυζῆς μὲν, καὶ ὁ Κομαῖος Ἡφίτος, εἶχον διακρίνει τοὺς ἀνθρώπους, ὁ μὲν τριχί, κατὰ τοὺς τρεῖς τοῦ Νωε υἱοὺς, ὁ δὲ τετραχί, κατὰ τὰ τέσσαρα σημεῖα τοῦ κόσμου· ἀλλ' αὗται δὲν δύνανται νὰ θεωρηθῶσιν ὡς ἐπιστημονικαὶ καταταξεις, καὶ μόνον ἐν τῇ ἐκαιστονταετιδίᾳ ἢ ὑπὸ τὴν ἐποψὴν ταύτην σπουδῇ τοῦ ἀνθρώπου ἡγάγλησιν ἐμβριθῶς τὴν ἐπιστήμην. Καὶ ἡ διαίρεσις δὲ αὕτη τοῦ Λινναίου γεωγραφικὴ ἦτον μᾶλλον ἢ ζωολογικὴ, καὶ ὀλίγα ἔτη μετὰ ταῦτα ὁ Γμελίνας, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ Κάντιος, διέκρινον τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὰ χρώματα εἰς λευκοὺς, μελαγχροὺς, μέλανες καὶ χαλκοχροὺς, ὁ δὲ Βύρων καὶ ὁ

Κυβιέρους ηἵξουν τὰς ὑποδικιρέσεις ταύτας εἰς ἑξ, εἰς δὲ δὲν συμπεριέλαβον τοὺς Ἀμερικανούς· ὁ δὲ Βλουμενδάχος, ὁ Ἑρδερ, ὁ Οὐντερ, ὁ Λόρηνς, ὁ Δυμερίλος, ὁ Μαλτεβρόνος καὶ ἄλλοι, ἄλλως διήρσαν τὸ ἀνθρώπινον γένος, κατὰ διαφορὰς αὐτοῦ φυσιο-λογικούς χαρακτῆρας, ὡς θέλομεν ἐκθέσει ὁμιλοῦν-τες περὶ τῶν χαρακτῆρων τούτων. Ἀλλὰ μέχρι τοῦ 18^{ου} αἰῶνος, οὐδεὶς ἐθεώρησεν ἐπιστημονικῶς ὡς μο-νίμους τὰς τοῦ ἀνθρώπινου γένους διαφορὰς, ἀλλ' ἐ-νομιζέτο ὑπὸ πάντων ὅτι αὗται ἦσαν ποικιλίαι μόνον ἀπλᾶι, ἢ φυλαὶ ἐνὸς καὶ τοῦ αὐτοῦ εἴδους. Κατὰ τὸ 1825 ὁμοῦ, ὁ Κ. Βερνέις, καὶ οὐ πολὺ μετὰ ταῦτα δι' ΚΚ. Διμουλίνος καὶ Βορύ δὲ Σαιν - Βενσάν (De-moulinus, Bory de Saint - Vincent), ἀναγνώρισαν ὅτι αἱ μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων διαφοραὶ ἐπεδέχοντο βαθυτέρας διακρίσεις καὶ διήρσαν τὸ ἀνθρώπινον γέ-νος, ὁ μὲν εἰς δύο, αἱ δὲ εἰς δεκαπέντε καὶ δεκαεῖς εἶδη· καὶ τότε μόνον ἡ νέα ἐπιστήμη κατέλαβεν ἐ-πίσημον θέσιν μεταξὺ τῶν κλάδων τῆς φυσικῆς Ι-στορίας, διότι τότε κυρίως καθίσταται σπουδῆς ἀξία ἡ τοῦ ἀνθρώπινου γένους εἰς κλάσεις διάταξις, ὅταν αἱ κλάσεις αὗται θεωρῶνται ὡς στηριζόμεναι ἐπὶ διαφορῶν ἀρχικῶν καὶ μονίμων, ἐν ᾧ τούναντίον μα-ταία καὶ ἄγονος ἀποβαίνει ἡ συζήτησις αὕτη, ὑπο-τιθεμένης τῆς ἀπολύτου τῶν ἀνθρώπων ἐνότητος, καὶ ὅτι, ὅμοιοι ἐν ἀρχῇ πρὸς ἀλλήλους, μετέβαλον κατ' ὀλίγον χαρακτῆρα εἰς τὰ διαφορὰ μέρη τῆς γῆς. Πρὸς τί νὰ διακρίνωμεν τύπους μὴ ἀρχικῶς διακεκριμένους, μορφὰς καθ' ἑκάστην μεταβαλλομένας, ὥστε ἕκα-στος αἰὼν, ἕκαστος ἐνιαυτός δύναται νὰ καταστρέψῃ φυλὰς καὶ νὰ παραγάγῃ νέας; Ἐξ ἐναντίας δὲ ἡ ἐ-ρευνα περὶ τοῦ ἀν εἰς ἀρχῆς ὑπᾶρξεν ὀργανικαὶ δια-φοραὶ, ἀν ἀνέπαροι διατηρήθησαν διὰ τῶν αἰώνων, ἀν ἀντιστοιχῶσι πρὸς διανοητικάς διαφορὰς, καὶ πῶς αἱ διαφοραὶ αὗται, συνδιαζόμεναι δι' ἐπιμιξίας, πα-ρήγαγον νέα ἔθνη, ἡ ἐξήγησις τῆς ἱστορίας διὰ τῆς φυσιολογίας, τοῦ νοῆς καὶ τῶν ἡθῶν τῶν ἐθνῶν διὰ τῆς ἐνδομύχου φύσεως τῶν παραγαγόντων αὐτὰ φυ-λῶν, εἶναι μελέτη ἀξιόλογος καὶ περίεργος, διαφωτί-ζουσα τὴν τύχην, τὴν πολιτικὴν πορείαν καὶ τὸν πο-λιτισμὸν τῶν λαῶν.

Προφανὲς λοιπὸν εἶναι ὅτι τὸ ζήτημα τοῦτο ὑπο-πίπτει εἰς δύο εἰδῶν ἐπιστημονικὰς ἐρεῖνας, τὰς τοῦ ἱστορικοῦ, ὅστις κριτικῶς σπουδάζων τὰ φύλα ἐν ταῖς πράξεσι τῶν ἀνθρώπων, ἀποδεικνύει ἢ ἀναζητεῖ τὴν ὑπαρξίν τῶν φύλων τούτων ἐν τοῖς αὐτῶν ἀποτελέ-σμασι, ἢ ἐξηγεῖ τὰ φαινόμενα, προὑποθέτων τῶν διαφορῶν φύλων τὴν ὑπαρξίν, καὶ τὰς ἐρεῖνας τοῦ φυ-σιολογικοῦ, ἀδιαφοροῦντος μὲν περὶ τῶν κοινωνικῶν καὶ πολιτικῶν συνεπειῶν, ἀσχολουμένου δὲ περὶ μό-νον τὸν φυσικὸν ὀργανισμὸν τῶν ἀνθρώπων. Ὑπὸ μό-νην τὴν ἐσχάτην ταύτην ἐποψίν προτιθέμεθα ἡμεῖς νὰ θεωρήσωμεν τὸ ζήτημα, μὴ ἀφορῶντες οὔτε εἰς τὴν ἱστορίαν, οὔτε εἰς τὴν ἀρχαιολογίαν, οὔτε εἰς τὴν τῶν γλωσσῶν θεωρίαν, ὅν ἡ ἐξέταξις δύναται νὰ συντελέσῃ εἰς τὴν γνῶσιν τοῦ ἀριθμοῦ τῶν φύλων ἢ τῶν εἰδῶν τῶν ἀνθρώπων, οὐδ' ἀντικαθίσταται ν' ἀν-εῦρωμεν πόσας ἀνθρώπων φυλὰς περιέχει ἡ γῆ, ἀλ-

λὰ μόνον ἂν ὑπᾶρχωσι λόγοι ἀποφρῶντες ἵνα παραδε-χθῶμεν πολλὰς φυλὰς ὑπὸ τὴν ζωολογικὴν ἐποψίν. Γὰρ πρόβλημα τοῦτο εἶναι καθαρῶς φυσιολογικόν. Ἄλλοις ἐναπόκειται νὰ ἰδῶσιν ἂν αἱ ζωολογικαὶ δια-κρίσεις ἀντιστοιχῶσι πρὸς τὰς ἱστορικὰς καὶ γεω-γραφικὰς, ἐν ᾧ ἡμεῖς θέλομεν περιορισθῇ εἰς γενικὴν ἀπαρίθμησιν τῶν διαφορῶν ὅσαι παρατηρήθησαν πα-ρὰ τοῖς ἀνθρώποις, καὶ εἰς τὴν ἐρευναν περὶ τοῦ ἀν-δύναται νὰ προέκυψαν αἱ διαφοραὶ αὗται ἐξ ἐπι-δοῶν ἐξωτερικῶν. Ἀλλ' ἂς θιγῶσιν οἱ ἀναγνώσται, διότι θέλομεν, ὅταν ἐνδέχεται, ἀποφύγει εἰς τὴν πραγ-ματείαν ταύτην τὰς τεχνικὰς λεπτολογίας, καὶ τὰς δακτυλίσκους καὶ δυσνόητους ἐκφράσεις, διότι ἡ ἐπι-στημονικὴ διάλεκτος εἶναι εὐχρηστος εἰς τὰς ἀνα-καλύψεις, καὶ διευκολύνει τὴν σπουδὴν, ἀλλ' εἰς τὴν ἐκθεσὶν τῶν θεωριῶν δὲν εἶναι ἀναπόφευκτος. Ὁρί-λισμον μὲν εἶναι νὰ καθίστανται αἱ ἐπιστήμαι δημώ-δεις, ἀλλ' οὐδεμία ἀνάγκη ν' ἀποδίδηται ἡ αὐτὴ δημοτικότης καὶ εἰς τὰς ἐπιστημονικὰς ἐκφράσεις. Αἱ ἐπιστήμαι οὔτε ἀξιούσιν, οὔτε δύνανται, ἀλλ' οὔ-τε πρέπει νὰ κατακτῶσιν τὸν κόσμον· ἡ ὑπερτάτη δὲ δόξα αὐτῶν εἶναι νὰ γινώσκωνται ἱκανῶς ὑπὸ τῶν μὴ αὐτὰς μεμνημένων, ὥστε νὰ γίνηται καὶ αὐτοῖς ἐπιστητὴ ἡ καλλονὴ τῶν καὶ ἡ ἀξία τῶν.

Κατὰ τὸ παρελθὸν ἔτος ἐπραγματεύθησαν τὸ περὶ τῶν ἀνθρώπινων φυλῶν ζήτημα δύο σπουδαῖα συγ-γράμματα, τὰ ἐπιγραφόμενα *φυσιολογία* ὑπὸ Βε-ρνάρδου, καὶ ὁ *ἀνθρώπος καὶ αἱ ἀνθρώπιναι φυλαί*, ὑπὸ Ὀλλάρδου. Καὶ ταῦτα δὲν εἶναι μὲν τὰ μόνυ περὶ τοῦ ἀντικειμένου τούτου ἐκδοθέντα βιβλία· ἐξ ἐναντίας μάλιστα πρὸ εἰκοσι ὅλων ἐτῶν πραγματεύ-ονται αὐτὸ καὶ φιλόσοφοι καὶ φυσιολόγοι· ἀλλὰ ταῦ-τα εἰπὶ τὰ πάντων νεώτατα, καὶ ὡς πρὸς τὰ ἐπι-στημονικὰ συγγράμματα τὰ νεώτατα εἰσὶ συνίθως τὰ ἄριστα. Ἐκτὸς δὲ τούτου, ταῦτα ἐμπνέονται ὑπ' ἀμεροληψίας, πρεσβεύουσι δὲ γνώμας ἀντιθέτους, καὶ ἐγράφησαν ὑπ' ἀνδρῶν πεπαιδευμένων καὶ ἐξόχων. Διὰ ταῦτα τούτους θέλομεν λάβει ὡς ὁδηγούς εἰς τὴν ταρουσαν πραγματείαν.

Ὁ προφανέστερος χαρακτῆρ, καὶ ὁ πρῶτος ὃν δια-κρίνομεν ἐξετάζοντες δύο ἀνθρώπους διαφοροῦ κατα-γωγῆς, εἶναι ὁ τῆς χροῆς τοῦ δερματος. Ὁ Βολταί-ρος ἔλεγε· «Βεβαίως, πολὺ ἐξεπλάγη ὁ πρῶτος λευ-κὸς ὅστις εἶδεν Αἰθίοπα· ἀλλὰ πολὺ περισσότερον μ' ἐκπλήττει ὁ λέγων μοι ὅτι ὁ Αἰθίοψ κατάγεται ἀπὸ τοῦ λευκοῦ.» Ἀλλ' ἐκτὸς τοῦ λευκοῦ καὶ μέλανος χρώματος τῶν ἀνθρώπων, ὑπάρχουσι καὶ ἕτερα, οὐχ ἥττον διακεκριμένα. Οἱ πλείστοι τῶν Ἀμερικανῶν εἰσὶ χαλκοχροεῖς. Οἱ Μαλαῖοι ἔχουσι κίτρινον τὸ δερ-μα, οἱ Ὀττεντότοι χρώματος φύλλου μεμαραμένου, ἐλαιόχρου οἱ Πολυνησιῶται, κτλ. Ἡ ἱρις τοῦ ὀφθαλ-μοῦ εἶναι ἄλλοτε ἐρυθρὰ, ἄλλοτε ροιὰ, ἄλλοτε καὶ ἄχρους, ὡς παρὰ τοῖς Ἀλβίνοις. Ἀλλὰ τοῦτο δὲν εἶ-ναι χαρακτῆρ οὐσιώδης, διότι Ἀλβίνων λαὸς δὲν ὑ-πάρχει, ἀλλ' ἄτομα μόνον ἔχοντα τὴν τυχαίαν ταύ-την δυσμορφίαν. Καὶ τῶν τριῶν δὲ τὸ σύστημα πολ-λὰς παρίστησι διαφορὰς, διότι ἄλλοτε μὲν τὸ σῶμα ὀλόκληρον εἶναι δασύ, ἄλλοτε δὲ, ὡς παρ' Ἀμερικῆς

νοῖς εἶναι ψιλὸν ὅλον καὶ λεῖον, καὶ ἡ κεφαλὴ μόνη κομῶν, καὶ ἡ κόμη δὲ, εἶναι λαία παρ' Εὐρωπαίους. οὐλὴ δὲ καὶ ἐριώδης παρὰ τιτὶ τῶν Ἀφρικανῶν, ἀραιὰ παρὰ τοῖς βορείοις λαοῖς, πυκνοτάτη παρὰ τιτὶ τῶν μεσημβρινῶν, καὶ μάλιστα τοῖς Παπούσις. Ἐς πρὸς τὴν μορφήν δὲ, τῶν τριχῶν, αἱ διαφοραὶ εἰσὶ φαινόμεναι μᾶλλον ἢ ἀληθεῖς, καὶ δὲν πρέπει, ὡς τινες ἐπραξαν, νὰ παραβάλλωμεν τὴν κόμην τοῦ Αἰθίοπος πρὸς τὸ ἀρνεῖον ἔριον. Καὶ ἀληθὲς μὲν εἶναι ὅτι παρ' ἀμφοτέροις ὁμοιάζουσιν αἱ τρίχες κατὰ τὸ φαινόμενον, καὶ ὅτι τὰς χεῖρας ἔλαιον ὑπόπαχυ. Ἀλλ' ἡ ἀνατομικὴ μόρφωσις ἐκατέρων εἶναι διάφορος. Αἱ τρίχες τοῦ ἀνίου ἔχουσι μικράς τινες ἐξοχάς δι' ὧν μιγνύμεναι, συμπιλοῦνται, καὶ εἰσὶ παχύτεραι κατὰ τὸ ἄκρον ἢ κατὰ τὴν ῥίζαν αὐτῶν, ἐνῶ τοῦ Αἰθίοπος ἡ κόμη οὐδένα ἔχει τούτων τῶν χαρακτήρων, ὥστε οὐδὲν ἐριούχον ὕψος δύναται νὰ κατασκευασθῇ ἐξ αὐτῆς. Τὸ σχῆμα ἐν τούτοις τῶν τριχῶν δύναται νὰ διαφέρῃ ἀπὸ ἀτόμου εἰς ἄτομον, καὶ παρατηρήθη ὅτι ὅσοι εὐκολώτερον οὐλοῦνται, τόσοι πλατύτερον ἔχουσι σχῆμα. Παρ' Εὐρωπαίους φερ' εἰπεῖν εἰπὶ κυλινδρική, ἀλλὰ πλατεῖται παρ' Ἀφρικανούς, καὶ μάλιστα παρὰ τοῖς Παπούσις, ὧν ἡ πυκνὴ καὶ δασυὰ κόμη, εἰς ἰούλους συστρεφομένη, αἶρεται πολλάκις εἰς ἐνὸς ποδὸς ὕψος ὑπὲρ τὴν κεφαλὴν τῶν. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μήκος τῆς κόμης εἶναι πάνυ ποικίλον, καὶ παρὰ μὲν Εὐρωπαίους καὶ Ἀμερικανούς, τῶν γυναικῶν ἰδίως ἡ κόμη κατέρχεται πολλάκις μέχρι τῶν γονάτων, καὶ μέχρι γῆς προσέτι. Παρὰ δὲ τοῖς μελανοδέρμοις εἶναι βραχυτέρα, καὶ ἡ τῶν Αἰθίοπων σπανίως ὑπερβαίνει τὸ μήκος ἐνὸς ὑποδεκαμέτρου. Τὸ δὲ χρῶμα τῆς κόμης δὲν ἀποτελεῖ διακριτικόν οὐδὲ μόνιμον χαρακτήρα· οὐχ ἦνσαν ὅμως τινὲς χρωματισμοὶ ἀπαντῶνται συνεχέστερον ἄλλων εἰς τινὰ μέρη, ὡς παραδείγματος χάριν περισσότεροι ξανθοὶ ἀπαντῶνται παρὰ τοῖς βορείοις ἢ παρὰ τοῖς μεσημβρινοῖς λαοῖς, καὶ περισσότεροι πυρροὶ παρὰ τοῖς Γερμανοῖς ἢ παρὰ πᾶσι τοῖς ἄλλοις ἔθνεσιν· ὑπάρχει δ' ἐν Ἀμερικῇ τόπος οὗ οἱ κάτοικοι ἔχουσι τὴν κόμην χρώματος οἷον οὐδαμοῦ ἀλλαχού ἀπαντᾶται· εἰσὶ δὲ οὗτοι οἱ Μανδάνοι, τῆς φυλῆς Λακότας, ἧς ὀλίγα ἔτι ἄτομα περισώζονται σήμερον. Παρ' αὐτοῖς, κατὰ Πριτχάρδον, πολλάι γυναῖκες, νέοι καὶ παῖδια ἔχουσι τὴν κόμην τεφροχρουν, λαμπράν καὶ ἀργυροτὴν, ἐνίοτε δὲ σχεδὸν ἐντελῶς λευκὴν. Συνεχέστερον δ' ἀπαντᾶται τὸ χρῶμα τοῦτο παρὰ ταῖς γυναῖξιν, αἵτινες ἐγκυχωῦνται καὶ ἐγκαλλωπίζονται ἐπ' αὐτῶν, ἐν ᾧ οἱ ἄνδρες, αἰσχυρόμενοι ἐπὶ τῷ χρώματι τούτῳ, βάφουσι τὴν κόμην τῶν διὰ χρώματος τινος ἐρυθροῦ καὶ μελανοῦ.

Διαφέρει δὲ καὶ τῆς κεφαλῆς τὸ σχῆμα ἀπὸ φυλῆς εἰς φυλὴν· μεταξὺ τῆς κεφαλῆς Εὐρωπαίου καὶ τῆς κεφαλῆς Αἰθίοπος ὑπάρχει σχεδὸν ὅση διαφορὰ μεταξὺ τῆς κεφαλῆς αὐτοῦ καὶ τῆς τοῦ πίθηκος. Τοῦ μὲν οἱ ὀδόντες εἰσὶ κάθετοι, τὸ μέτωπον ὀρθιον, ἡ κάτω σιαγὼν ὀλίγον προέχουσα· τοῦ δὲ οἱ ὀδόντες εἰσὶ προκλινεῖς, τὸ μέτωπον ἀμβλύν, τὰ μῆλα προέχοντα, κτλ. Τοῦ Εὐρωπαίου τὸ κρανίον ἀπολήγει πρὸς

τὰ ἄνω ὠρειδῶς, τοῦ δὲ Αἰθίοπος συστέλλεται ἡ κεφαλὴ ἐγκαρτίως, καὶ τοῦ Καραΐδου μακύνεται πρὸς τὰ ὀπίσω ἀγγουριδῶς. Κατὰ τὰς διαφορὰς ταύτας πολλάι διεκρίθησαν τάξεις τοῦ ἀνθρωπίνου γένους· ἡ δὲ πρωτίστη τῶν μεθόδων τούτων, αἵτινες κρανιολογικαὶ λέγονται, εἶναι ἡ τοῦ Καμπέρου, στηριζομένη ἐπὶ τοῦ μεγέθους τῆς τοῦ μετώπου γωνίας, ἢ ἀποτελοῦσι δύο γραμμαὶ ἀρχόμεναι ἀπὸ τῆς ῥίζης τῆς ῥινός, καὶ χωροῦσαι, ἡ μὲ ὀριζοντίως πρὸς τὰ ὀπίσω, ἡ δὲ πρὸς τὰ ἄνω, καὶ ἐραπτομένη τοῦ μᾶλλον προσέχοντος σημείου τοῦ μετώπου. Ἡ γωνία αὕτη, ὡς ἕκαστος εὐκόλως ἐννοεῖ, εἶναι τόσο ἀμβλυτέρα, ὅσοι ὀλιγώτερον κλίνει πρὸς τὰ ὀπίσω τὸ μέτωπον, καὶ ἡ τοιαύτη γωνία ἀνήκει εἰς τὰ διανοητικώτερα ἄτομα. Ὁ Κ. Βιρέϊς διὰ τῆς μεθόδου ταύτης, διήρесе τὸ ἀνθρώπινον γένος εἰς δύο εἴδη, ὧν τὸ μὲν ἔχει τὴν ῥηθείσκην γωνίαν 85—90 μοιρῶν, τὸ δὲ 75—85 μοιρῶν. Ὁ πῖθηξ τὴν ἔχει 35—40°, ὁ δὲ Βιλβεδέριος Ἀπόλλων καὶ ἡ Μέδουσα τοῦ Σωσικλέους σχεδὸν 100°. Ἀλλ' ὁ χαρακτήρ οὗτος, εἰ καὶ σπουδαιότατος, δὲν πρέπει νὰ ληφθῇ ὡς μόνη βᾶσις ἐπιστημονικῆς διαίρεσεως, οὔτε νὰ θεωρηθῇ ὡς ἡ μόνη θεμελιώδης διάκρισις μεταξὺ τῶν ζώων καὶ τοῦ ἀνθρώπου· εἶναι ὅμως σπουδαία πάντοτε καὶ τοσοῦτον σταθερὰ, ὥστε οἱ φυσιολόγοι τὴν ἐθεώρησαν ὡς βεβαίαν ἀποδείξιν τῆς ὑπάρξεως διαφόρων εἰδῶν τοῦ ἀνθρωπίνου γένους. Ἡ θέσις τῆς ὀπῆς τοῦ ἰνίου, δι' ἧς διέρχεται ὁ νωτιαῖος μυελλός, ἡ σκληρότης καὶ ἡ λευκότης τοῦ κρανίου, ἡ στερεότης τῶν σφραγῶν τῶν ὀστέων αὐτοῦ, ἡ ἐξοχὴ τῶν μῆλων, κτλ. εἰσὶ καὶ ταῦτα χαρακτηριστὲς οὐχὶ παρορατέοι. Ὁμοίως δὲ καὶ τὸ μέγεθος τοῦ κρανίου ἐθεωρήθη ὡς διαφόρων διαίρεσεων βᾶσις. Πρὸ τινῶν ἐτῶν ὁ Κ. Μόρτων, Ἀμερικανὸς περίφημος περὶ τὰς τοιαύτας ἐρεῖνας, ἐπινέλαθε πείραμα ὃ πρῶτος ὁ Γαυδεμάννος ἐποίησεντο χρῆσιν· καταμέτρησε ὁκταδὴ τὴν χωρητικότητά τῶν κρανίων πολλῶν ἀτόμων, πληρώσας αὐτὰ διὰ κόνης ξηροῦ τετριμμένου πεπέρους, καὶ προσδιώρισεν οὕτω τάξεις, δι' ὧν ἀποδεικνύει τοὺς Ἀμερικανούς ὡς ἰδιαιτέρον εἶδος ἀποτελοῦντας. Καὶ οἱ μὴ πιστεύοντες εἰς τὴν φρενολογίαν καὶ τὴν εἰς ὕλικας χώρας καθήλωσιν τῶν ψυχικῶν δυνάμεων, οὐδὲ δοξάζοντες ὅτι οἱ ἄνθρωποι διαφέρουσι τῶν ζώων μόνον διότι ἔχουσι τινὰς ἐξοχὰς πλείονας ἢ ἐλάσσονας αὐτῶν εἰς τὸν ἐγκέφαλον, δὲν δύνανται ν' ἀρνηθῶσι τὴν ὑρισταμένην σχέσιν μεταξὺ τῆς χωρητικότητος τοῦ κρανίου, καὶ τοῦ ὕψους τῶν διανοητικῶν δυνάμεων. Ἐνίοτε οἱ βλάκες καὶ οἱ παράφρονες ἔχουσιν ὑπερόγκως ἀνεπτυγμένην τὴν κεφαλὴν· ἀλλὰ τοῦτο εἶναι σχηματισμοῦ ἐλάττωμα, καὶ ὁ ἐγκέφαλος δὲν πληροῖ ὅλοκληρον τὸ ἐμβαδὸν τοῦ κρανίου. Πολλὰ δὲ ἀποδείξεις ὑπάρχουσιν ὅτι ἡ διάνοια εἶναι ἀνάλογος τοῦ ὄργάνου τούτου. Συνήθης ἐγκέφαλος ἔχει 1250 γραμμαρίων σταθμόν· ὁ τοῦ Κρομβέλλου ἐβάρυνε 2231 γρ. κατὰ τὸν Βαλδευγγέρον· ὁ τοῦ Βύρωνος 2238 γρ. ὁ τοῦ Δουπουτρένου, 1436 γρ. ὁ δὲ τοῦ Κυδιέρου 1829 γραμμάρια. Οἱ δύο πρῶτοι ἀριθμοὶ εἰσὶ πιθανῶς ὑπερβολικοί, ἀλλ' οἱ ἕτεροι δύο εἰσὶ βέβαιοι.

Καί ἔτεροι δὲ παρατηρήσεις τοῦ Κ. Λεβίτου, τὸ αὐτὸ τοῦτο ἀποδεικνύουσι, ὡς αἱ τοῦ Κ. Μόρτονος, ὅστις καταμετρήσας τῶν κρανίων τὴν χωρητικότητα, διέταξε τοὺς ἀνθρώπους κατὰ τὰς ὀργανικὰς, συγχρόνως δὲ καὶ κατὰ τὰς διανοητικὰς αὐτῶν διακρίσεις.

Καὶ ἐπὶ τοῦ σκελετοῦ δὲ πολλὰ καὶ ποικίλαι παρατηροῦνται διαφοραί· εἰσὶ δὲ αὗται σπουδαῖαι, διότι αἱ ἐξωτερικαὶ ἐπενέργειαι ὀλιγωτέραν ἔχουσιν ἐπιρροὴν ἐπὶ σχηματισμοῦ τῶν ὁστέων ἢ ἐπὶ τῶν χαρακτηρῶν τοῦ προσώπου ἢ τοῦ χρωματισμοῦ τοῦ δέρματος. Παρά τισι λαοῖς ὁ κορμὸς εἶναι μακρότερος, τὰ δὲ κῶλα βραχύτερα ἢ παρ' ἄλλοις. Ἐπικριθευτὴ τῶν μηρῶν καὶ τῶν σκελῶν καμπυλότης ἀναδεικνύει τοὺς εὐμορφότερους τῶν Αἰθιοπῶν ὀλίγον κυρτούς. Τῶν Ὀτιεντότων τὸ κοῖλον τῆς ὠμοπλάτης ἔχει ὅπην, ἐλλείπουσαν παρὰ τοῖς λοιποῖς λαοῖς. Οἱ Βυσσιασμένοι ἔχουσι τὰ κῶλα ἰσχνά, τοὺς βραχίονας μακροὺς, τοὺς πόδας πλατεῖς, καὶ ὁμοιοτητα πρὸς τὰς χεῖρας ἔχοντας, τοὺς Ὀράγγους μᾶλλον ἢ τοὺς Εὐρωπαϊοὺς ὁμοιάζοντες κατὰ τοῦτο.

Οὐδὲ τὸ ἀνάστημα δὲ εἶναι τὸ αὐτὸ παρ' ὅλοις τοῖς ἀνθρώποις· καὶ οὐδέποτε μὲν ὑπῆρξαν λαοὶ νάνοι οὐδὲ λαοὶ γίγαντες, οὐδ' ἔχουσιν οἱ Παταγόνες τριῶν ἢ τεσσάρων μέτρων ὕψος, ὡς ὑπέλαθεν ὁ Μαγγελάνος καὶ οἱ πρῶτοι εἰς τοὺς ἀγνώστους ἐκείνους τόπους συνοδεύσαντες αὐτὸν ὁδοιπόροι· ὁσάκις δ' ἀπεδόθησαν εἰς γίγαντας τὰ μέγιστα ἐκεῖνα ὁστέα, τ' ἀνακαλυφθέντα ἐκ τοῖς σπλάγχνοις τῆς γῆς, ἀκριβέστεραι ἐρευνᾶσαι ἀπέδειξαν πάντοτε ὅτι εἰσὶ μέρη σκελετῶν τῶν καλοσσαιῶν ἐκείνων προκατακλυσμαίων παχυδέρμων, ὧν δυσκόλως κατανοοῦμεν τὴν ὑπαρξίν. Ἐν γένει ὅμως ἀληθεύει ὅτι παρὰ τισι λαοῖς τὸ ὑψηλὸν ἀνάστημα εἶναι κοινότερον ἢ παρ' ἄλλοις. Οὕτω πάντες σχεδὸν οἱ Παταγόνες ἔχουσιν ἀνάστημα ἀνώτερον τοῦ μέσου, σχεδὸν ἐξ ποδῶν, ἐν ᾧ οἱ Ἀππῶνες εἰσὶν οἱ μικρότεροι τῶν ἀνθρώπων. Ὑπάρχουσι δὲ καὶ λαοὶ παρ' οἷς, ὡς συνεχέστατα ἀπαντᾷται τοῦτο παρὰ τοῖς ζώοις, αἱ γυναῖκες εἰσὶν ὑψηλότεραι καὶ εὐρωστότεραι τῶν ἀνδρῶν.

Ὡς πρὸς τὴν διάρκειαν δὲ τῆς ζωῆς, αὕτη εἶναι σχεδὸν ἴση παρ' ἅπασιν τοῖς λαοῖς, καὶ οὐδὲν ἀποδεικνύει ὅτι οὐσιωδῶς μετεβλήθη ἀπὸ κτήσεως κόσμου. Ἄν ἀληθὲς δύναται νὰ θεωρηθῇ ὅτι οἱ πρῶτοι ἄνθρωποι, ὡς καὶ οἱ μέχρι τοῦδε ἄγριοι εἰσέτι λαοί, ζῶντες ἐν τῇ ἀγροτικῇ ἀπλότητι, δὲν ἐγνωρίζον πολλὰς ἀσθενείας, ἐπίσης ἀληθὲς εἶναι ὅτι ἠγνόουν καὶ πῶς νὰ τὰς θεραπεύσωσι, καὶ ὅτι ἡ τροφή ἐκείνων οὔτε ὑγιὲς οὔτε ἐνδυναμωτικὴ πολὺ ἦτον. Ὁ πολιτισμὸς, ὅτι δῆποτε καὶ ἂν τινες περὶ αὐτοῦ διίσχυρίζησαν, καὶ ὡς πρὸς τοῦτο ἀνεδείχθη χρησιμώτατος· καὶ θέβαιον εἶναι ὅτι εὐχυνωτέρα τροφή, ὑγιειντέρα κατωικία, καλλήτερον ἐνδυμα, συντελοῦσιν εἰς τὴν αὔξησιν τοῦ σώματος, καὶ καθιστῶσι τὸν ἄνθρωπον εὐρωστότερον, ἐνῶ ἡ πενιχρὰ δίαιτα τὸν ἐξαχρεοῖ. Οἱ ἀγριώτεροι τῶν λαῶν, οἱ ἄνθρωποι τῆς φύσεως οἱ κατοικοῦντες τὰς χλοερὰς νήσους τοῦ μεσημβρινοῦ ὠκεανοῦ, καὶ ἐμπνέοντες εἰς τὸν Ρουσσὸ τὴν ἐπι-

θυμίαν νὰ ἔρρη τετραποδῆτι, αὐτοὶ εἰσὶν οἱ βραχυβιώτεροι καὶ οἱ ἀσθενέστεροι τῶν ἀνθρώπων· πᾶμπολοι δὲ ἀνακαλύψεις τεχνικαὶ καὶ ἐπιστημονικαὶ συνετέλεσαν εἰς τὴν παράτασιν τῆς ἀνθρωπίνης ζωῆς ὑπὲρ τὰ ὅρια τῆς ζωῆς τῶν ἀρχαίων. Ὁ Αἰμύλιος Μάκκρ, πραγματευόμενος περὶ τοῦ *Φαλκιδίου νόμου* (1), μικροτάτην ὑπολογίζει τὴν κατὰ μέσον ἔρον διάρκειαν τῆς ζωῆς ἣν δύναται τις νὰ προσδοκᾷ ἀφιχθεὶς εἰς δεδομένην τινὰ ἡλικίαν, λέγων ὅτι ἀπὸ τοῦ τριακοστοῦ πέμπτου μέχρι τοῦ τεσσαρακοστοῦ ἔτους δύναται εἶναι νὰ περιμένῃ εἴκοσι ἑτῶν ζωῆς· ἀπὸ δὲ τοῦ τεσσαρακοστοῦ μέχρι τοῦ τεσσαρακοστοῦ πέμπτου, δεκαοκτώ· καὶ ἀπὸ τοῦ πεντηκοστοῦ μέχρι τοῦ πεντηκοστοῦ πέμπτου, μόνον ἑνέα· ἐν ᾧ ἐξ ἐναντίας καθ' ὑπολογισμοὺς στηριζομένους ἐπὶ νεωτέρων παρατηρήσεων, ὁ τεσσαρακονταετής δύναται τὴν σήμερον νὰ προσδοκᾷ εἰς εἰκοσιένέα ἔτη ζωῆς, καὶ εἰκοσιὲν ὁ ἀφιχθεὶς εἰς ἡλικίαν πεντήκοντα ἑτῶν. Ἐν Αὐστραλίᾳ οἱ ἄνθρωποι γηράσκουσιν ἤδη τὸ τεσσαρακοστὸν ἔτος, καὶ σπανίως ἐπιζῶσι τὸ πεντηκοστὸν. Καὶ οὐ μόνον δὲν εἶναι οἱ ἄγριοι εὐρωστότεροι τῶν πεπολιτισμένων, ἀλλ' ἐξ ἐναντίας ἡ βίωμη αὐξάνει κατ' εὐθὺν λόγον τοῦ πολιτισμοῦ, καὶ ὡς ἐπὶ παραδείγματι ὑπολογίζεται εἰς 58, 6 παρὰ τοῖς κατοικοῖς τοῦ Τιμόρ, εἰς 50, 6 παρὰ τοῖς τῆς Νέας Ὀλλανδίας, εἰς 69, 2 παρὰ τοῖς Γάλλοις, καὶ εἰς 71, 4 παρὰ τοῖς Ἀγγλοῖς.

Τοιαῦτα εἰσὶν αἱ πρώτισται φυσικαὶ διαφοραὶ αἱ παρατηρούμεναι μεταξὺ τῶν ἀνθρώπων. Ἄν καὶ κεραλαιωδῶς τὰς διήλθομεν, προφανὲς ὅμως γίνεται ἐξ ὧν ἐρέθησαν, ὅτι εἰσὶ πολλὰ καὶ σπουδαῖαι, καὶ δυνάμεναι νὰ χρησιμεύσωσιν ὡς βάσεις διακρίσεων πολυπληθῶν καὶ ἀκριβῶς ὀρισμένων. Οὐχ ἥττον ὅμως τινὲς τῶν συγγραφέων οὐδᾶνως προσέχουσιν εἰς αὐτὰς, θεωροῦντες ὡς ἀδιαφόρους τὰς φυσικὰς διαφοράς, ὡς μόνας δὲ σπουδαίας ἐν τῇ μελέτῃ τοῦ ἀνθρώπου τὰς ἠθικὰς ιδιότητας καὶ τὰς διανοητικὰς δυνάμεις. Παρὰ πᾶσι, λέγουσι, τοῖς ἀνθρώποις ἀπαντῶνται ὁμοίαις φύσεως πολιτικαὶ διατάξεις, πάντες ἀναγνωρίζουσι τὴν διαφορὰν μεταξὺ τοῦ ἀγαθοῦ καὶ κακοῦ, πάντες πιστεύουσιν εἰς Θεόν, καὶ εἰς ἀνταπόδοσιν μετὰ θάνατον· καὶ παρ' αὐτοῖς τοῖς ἀγριωτέροις ἐγγωρίοις τῆς νέας Ὀλλανδίας ἀναγνωρίζονται σπέρματα αἰσθημάτων καὶ ἰδεῶν, ἅτινα διὰ καλλιτεργείας ἀναπτυσθέντα, παράγουσι παρ' ἄλλοις λαοῖς τὰ εὐγενέστερα φαινόμενα τῆς ἀνθρωπίνης φύσεως. Πάντες δὲ, οἳα δῆποτε καὶ ἂν εἶναι τοῦ σκελετοῦ αὐτῶν ἢ κατασκευῇ, καὶ οἳαν δῆποτε τὸ χρῶμα τοῦ δέρματος τῶν, αἰσθάνονται ὁμοίως τὸν ἔρωτα, τὴν ὀργήν, τὸ μῖσος καὶ τὴν φιλίαν. Ὑπὸ τῶν αὐτῶν ἐπιθυμιῶν καὶ τῶν αὐτῶν ἀποστροφῶν κινεῖνται καὶ ἐν ταῖς κατεφυγμέναις ἐρήμοις τῆς Σιβηρίας, καὶ ἐν ταῖς διακεκαυμέναις τῆς Ἀφρικῆς καὶ πάντες ἔχουσι τὴν αὐτὴν φύσιν, εἰ καὶ οὐχὶ τὴν αὐτὴν διανοίας δόσιν. Τέλος πάντες ἔλαβον οὐρανόθεν τὸ πολύτιμον δῶρον

(1) Ὅτι τὸ τέταρτον τῆς περιουσίας τοῦ διατιθεμένου μένει ὑποχρεωτικῶς εἰς τὸν φυσικὸν κληρονόμον.

τοῦ λόγου, τὸ χορηγοῦν τῷ ἀνθρώπῳ πᾶσαν αὐτοῦ τὴν ἐπιρροήν, πᾶν τὸ μεγαλεῖον αὐτοῦ, δι' οὗ δύναται νὰ παριστᾷ τὰς γενικὰς ιδέας, νὰ ἐγγράτῃ αὐτὰς εὐκόλως εἰς τὴν μνήμην του, καὶ δι' οὗ κατορθοῦται ἡ πληρεστέρα κοινωνία μεταξὺ τῶν ἀτόμων. Ἡ ὁμοιότης ἢ μᾶλλον ἡ ταυτότης αὕτη μεταξὺ πάντων τῶν ἀνθρώπων, αὕτη, κατὰ τὴν γνώμην τῶν ῥηθέντων συγγραφέων, εἶναι πρὸ πάντων προσοχῆς ἀξία. Ὁ ἄνθρωπος εἶναι ὃν διανοούμενον" ὅρα σπουδάζοντες, αὐτὸν εἰς τὴν διάνοιαν αὐτοῦ ὀφείλομεν κυρίως νὰ ἀφορῶμεν, καὶ ἐπὶ τῆς βίσεως αὐτῆς νὰ στηρίζωμεν τὰς διακρίσεις· ἐπειδὴ δὲ ἡ δύναμις αὕτη εἶναι πανταχοῦ ἡ αὕτη, διὰ τοῦτο πρέπει νὰ συμπεράνωμεν ὅτι καὶ τὸ ἀνθρώπινον γένος εἶναι μονοειδές, αἱ δὲ μεταξὺ ἀνθρώπων διαφοραὶ ὅτι εἰσὶν ἐφήμεροι καὶ ὀλίγης προσοχῆς ἀξιοί. Ἡ θεωρία αὕτη εἶναι μέχρι τινὸς ἀληθής, διότι ἡ διάνοια καὶ ὁ λόγος εἰσὶν ιδιότητες ἐνυπάρχοντες τῷ ἀνθρώπῳ, καὶ διακρίνουσαι αὐτὸν δι' ἀνυπερβλήτων ὁρίων ἀπὸ τῶν λοιπῶν ζώων. Αὗται εἰσὶν αἱ ιδιότητες καθ' αἷς οἱ ἀρχαῖοι φιλόσοφοι διέκριναν τὰ ζῶα εἰς λογικὰ καὶ εἰς ὀλογα, καὶ κατ' αὐτὰς δὲν δυνάμεθα νὰ παραδεχθῶμεν τὰς ιδέας τοῦ Αἰνέου, τάττοντος τὸν ἄνθρωπον εἰς τὴν αὐτὴν διαίρεσιν μετὰ τῶν πιθήκων καὶ τῶν νυκτερίδων. Ἀλλ' ἂν καὶ πάντες οἱ ἄνθρωποι διακρίνονται τῶν ζώων διὰ τῶν πολυτίμων τούτων ὁρίων, ἐκ τούτου δὲν ἐπεται ὅτι καὶ πάντες εἰσὶν ὅμοιοι πρὸς ἀλλήλους, καὶ ὅτι ὡς καὶ πρὸς τοῦτο δὲν ὑπάρχουσι μεταξὺ αὐτῶν οὐ μικραὶ διαφοραὶ. Ἡ φύσις εἶναι πανταχοῦ ἡ αὐτὴ σχεδόν· δύναται ἄρα τις νὰ δι' οὐχισθῇ, ὅτι οἱ ἄνθρωποι διὰ τοῦτο ἀναγκαστικῶς παραδέχθησαν πανταχοῦ τὰς αὐτὰς ἀληθείας, καὶ τὰς αὐτὰς ἀπάτας περὶ τῶν ἀντικειμένων τῶν μᾶλλον ὑποπιπτόντων εἰς τὰς αἰσθήσεις αὐτῶν, ἢ μᾶλλον προσβαλλόντων τὴν αὐτῶν φαντασίαν. Ἐκ τοῦ ὅτι τὰ διανοητικὰ ἐργαλεῖα ὁμοιάζουσι σχεδὸν πανταχοῦ, ἐπεται καὶ ἡ πανταχοῦ τῆς διανοίας ἰσότης. Ἐκ τοῦ ὅτι ὑπολαμβάνεται, ἂν καὶ εἰσέτι δὲν ἀπεδείχθη, ὅτι πάντες οἱ ἄνθρωποι εἰσὶ καλλιέργειας τινὸς δεκτικοί, ὑπατέθη ὅτι πάντες εἰσὶν οἱ αὐτοί. Ἀλλὰ τὴν καλλιέργειαν ταύτην ἡμεῖς παρ' οὐδενὸς τὴν ἐλάβομεν, οὐδὲ κατήλθεν αὕτη ἐφ' ἡμᾶς οὐρανόθεν ὡς δρόσος ἀγαθοποιός, ἀλλ' ἀνεπτύχθη ἐν ἡμῖν αὐτοῖς, ἐκ τῶν ἡμετέρων δυνάμεων καὶ ἐκ τῆς διανοίας ἡμῶν. Διὰ τὸ αὐτὸ δὲν συνέβη καὶ παρ' ἅπασιν τοῖς λαοῖς. Ἐκ τοῦ ὅτι ὁ Αἰθίοψ δύναται νὰ μάθῃ τὴν πρόσθεσιν καὶ τὴν ἀφαίρεσιν, ἐπεται ὅτι δύναται καὶ ν' ἀνακαλύψῃ τὸ δίωρον τοῦ Νεύτωνος. Ἄν ὁ Ὀττιντότης ἔχῃ τὰς αὐτὰς διανοητικὰς δυνάμεις μετὰ τοῦ Εὐρωπαίου, διὰ τὸ δὲν ἐφεῦρε τὴν τυπογραφίαν καὶ τὸν ἀτμόν; ἢ συγκρίνονται οἱ Καραΐδοι οἱ πλανησίδιοι, οἱ βάνασοι, οἱ ὀκνηροί, οἱ οὐτε νόμους, σχεδὸν οὐδὲ θρησκείαν ἔχοντες, οἱ στερούμενοι γεωργίας, οἱ μόλις δυνάμενοι ν' ἀριθμήσωσι μέχρι πέντε, ἐν ᾧ κατὰ τὸν Γάλλ· ἡ κίσση ἀριθμεῖ μέχρις ἐννέα, οἱ ὁσπέραι φθίνοντες, καὶ ἤδη σχεδὸν ἀποσβεσθέντες ὡς τὰ ἀτελῆ ἐκεῖνα ζῶα, ὧν μόλις ἀγευρίζονται ἐτι οἱ σκελετοὶ ἐν τῇ γῇ, συγκρίνονται,

καὶ ἀνεξαρτήτως τοῦ φυσικοῦ αὐτῶν ὁργανισμοῦ, πρὸς τοὺς λαοὺς τοὺς ἐμδριθεῖς, τοὺς περισκεμμένους, τοὺς τὰς τέχνας ἐπιδεξίους, τοὺς τὰς ἐπιστήμας ἐφευρετικούς, τοὺς ἐντρυνύοντας ἐν τοῖς προῖοις πᾶσι τῆς πολυτελείας καὶ τῆς βιομηχανίας, τοὺς πλήρεις πατριωτισμοῦ καὶ ὑπερηφανείας, τοὺς, ὡς ἔλεγεν ὁ Μαντέσχης, ἀγκυπῶντας καὶ περιπαθῶς σεβόμενους τοὺς νόμους; Αἱ διακρίσεις αὗται δὲν φαίνονται ἱκανῶς βαθεῖαι καὶ ἀμετακίνητοι, ὥστε καὶ μὴν αὗται νὰ χρησιμεύωσιν ὡς βάσεις διακρίσεων ἀκριβῶς καὶ ἀσφαλῶς διαγεγραμμένων;

Ἀλλ' εἰ καὶ αἱ διανοητικαὶ αὗται διαφοραὶ εἰσὶ πολυπληθεῖς ἐνταῦθα καὶ σπουδαῖαι, οὐχ ἥττον ὁμῶς φρανοῦμεν ὅτι ἡ ὁρμὴ εἰς κλάσεις διαίρεσις τοῦ ἀνθρώπινου γένους πρέπει νὰ στηρίζηται ἐπὶ τῶν τοῦ φυσικοῦ ὁργανισμοῦ διακρίσεων. Ἀλλως τὸ πιθανόν εἶναι ὅτι ἀμρότερα τὰ συστήματα τῆ αὐτῆς ἢ ἀνάλογον ἀποτελέσματος θὰ παρήγουν. Ἀς ἐρευνήσωμεν λοιπὸν μόνως τὰς ὁργανικὰς διαφοράς, καὶ ἃς ἰδῶμεν ἔαν αὗται εἰσὶ μόνιμοι. Πολλοὶ φυσιολόγοι, ἐν οἷς καὶ ὁ Ὀλλάρδος, καὶ μετ' αὐτὸν ὁ περίφημος Πριχάρδος, ἐπρέσβυσαν ὅτι αἱ διαφοραὶ αὗται ἐξηγούνται διὰ τῆς διαφορᾶς τῶν κλιμάτων, τῶν πολιτικῶν διατάξεων, καὶ τῶν ἠθῶν καὶ ἐθίμων τῶν διαφόρων, λαῶν, καὶ ἡ πείρα διδάσκει ὅτι ὁ πολιτισμὸς καὶ ἡ ἀγρία κατὰστασις ἐπανεργούσι δραστηρίως ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ σχηματισμοῦ τῶν σωμάτων. Οὕτω πάντοτε τὰ κατοικίδια ζῶα ἔχουσιν ἄλλα χρώματα καὶ ἄλλον μάλιστα σχηματισμὸν τοῦ σώματος, ἂν τὰ αὐτὰ ζῶα ἔχουσιν ὅταν ἄγρια περιφέρονται εἰς τὰ ἄγρια. Οἱ ἄγριοι αἰλουροὶ εἰσὶ πάντες τεφρόχροι, ἔχοντες μελαίναν ραβδώσιν· οἱ εἰς τὰς πεδιάδας τῆς Ἀμερικῆς ἐγκαταλειμμένοι ἵπποι, ταχέως προσλαμβάνουσι χαρακτῆρας, διακρίνοντας αὐτοὺς ἀπὸ τοῦ ἐν τοῖς σταύλοις διακτωμένου. Αἱ τρίχες αὐτῶν μακρύνονται, τραχύνονται καὶ δασύνονται. Τὸ κέρας τοῦ ποδὸς αὐτῶν σκληρύνεται, τὸ χρῶμα αὐτῶν ἀλλοιοῦται, καὶ μετὰ μίαν ἢ δύο γενεὰς γίνονται μελανοὶ καστανόχροι. Καὶ οὐ μόνον τοῦτο, ἀλλὰ καὶ ὁ σκελετὸς προσέτι τῶν ἐξαχρυσωμένων ζώων μεταβάλλεται. Κατὰ Βλουμμενδάχον ὑπάρχει μετὰ τοῦ κρανίου τοῦ κατοικίδιου χοίρου καὶ τοῦ ἀγρίου αὐτοῦ οἷα διαφορὰ μετὰ τοῦ κρανίου τοῦ Αἰθίοπος καὶ τοῦ ἐξφυγενημένου λευκοῦ. Ὁ Σόλγερ παρατήρησεν ὅτι τὸ ἄστυν τῆς κνήμης τῶν Ἰνδῶν εἶναι ἐπίμηκες, ὅπερ συμβαίνει καὶ παρὰ τοῖς χοίροις τῆς Νορμανδίας· ἀλλ' ἐκ τοῦ χαρακτῆρος τούτου δὲν διέπλυνε τάξιν ἰδιαιτέραν. Οἱ ἄγριοι κύνες δὲν ὑλακτοῦσι, καὶ δύο κύνες κοιμηθέντες ἐξ Ἀμερικῆς εἰς Ἀγγλίαν ὑπὸ τοῦ περιηγητοῦ Μακκένζιου, ἐμεινον ἄφρωνι δι' ὅλης τῆς ζωῆς· ἀλλὰ τὰ παιδία τῶν ἐγαύγισαν μόλις γεννηθέντα. Εἰς τὴν Νέαν Γρανάδαν ὑπάρχουσιν ὄρνιθες, ἔχουσαι τὸν λόφον, τὸ περιόστειον καὶ τὸ ἔνδον τοῦ στόματος μέλανα ἢ ἰοβαφῆ, ὅπερ παρατηρεῖται καὶ παρὰ πολλαῖς τῶν γυνικῶν τῆς Ἀνδαλουσίας. Τὸ αὐτὸ δὲ συμβαίνει καὶ εἰς τὰ ὄρνιθια τὰ γεννηθέντα ἀπὸ ξένης ὄρνιθας εἰς τὸν τόπον ἐκεῖνον, καὶ κατὰ Ρουλῖνον δύναται νὰ

μεταδοθῇ καὶ διαδοχικῶς. Καὶ τὰ ἀρνία δὲ παραλάττουσιν οὐσιωδῶς κατὰ τὴν φύσιν καὶ τὸ χρῶμα τῶν ἐρίων αὐτῶν, κατὰ τὸ σχῆμα, ὡς καὶ τὸν ἀριθμὸν τῶν κεράτων τῶν, χωρὶς ὅμως νὰ χρησιμεύσῃ ποτὲ αἱ διαφοραὶ αὗται εἰς διάκρισιν διαφόρων τάξεων μεταξὺ τῶν ζώων τούτων. Ἡ οὐρά τῶν εἶναι πολλάκις ἰσχνὴ καὶ μικρά, ἄλλοτε δὲ μεταβάλλεται εἰς ὄγκον τόσον βαρὺν καὶ μέγαν, ὥστε διὰ τινὰ εἶδη αὐτῶν, κατασκευάζουσιν ἢ κτηνοτρόφοι μικρὰ ἀμάξια ἐν οἷς τὰ πρόβατα σύρουσι τὴν οὐράν τῶν. Πάντα τὰ παραδείγματα ταῦτα, ὡς καὶ πάμπολλα ἄλλα, ἐπεισαν τινὰς τῶν φυσιολόγων, ὅτι κλίμα καὶ διαίτα πολλὴν ἐνερگوῦσιν ἐπιρροὴν ἐπὶ τοῦ ἐξωτερικοῦ σχηματισμοῦ τοῦ σώματος. Διατί, λέγουσιν οὗτοι, νὰ μὴ ἀποδοθῶσιν αἱ διαφοραὶ τῶν ἀνθρώπων εἰς τοὺς τόπους οὓς κατοικοῦσι; Διατί ἡ αἰτία τοῦ μέλανος χρώματος τῶν Αἰθίοπων, νὰ μὴ εἶναι ὁ ἥλιος τῶν τροπικῶν, ἡ δὲ τοῦ σχήματος τοῦ κρανίου, καὶ τοῦ μήκους τῶν κόλων αὐτῶν, ὁ ἀγριος αὐτῶν βίος, καὶ ἡ τοῦ καλύπτοντος τὴν κεφαλὴν αὐτῶν ἐρίου, τὸ δασυδίαιτον αὐτῶν; Πᾶσαι αἱ αἰτίαι αὗται, ἐπενεργοῦσαι ἐπὶ τῶν ζώων, διατί νὰ μὴ ἐπενεργῶσι καὶ ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων; Δὲν παρατηροῦμεν καθ' ἑκάστην εἰς τὰ διάφορα μέρη τοῦ αὐτοῦ τόπου, ὅτι οἱ ἀγροδίαιτοι χωρικοὶ ἔχουσι μελανώτερον τὸ δῆρμα τῶν ἐν πόλεσιν ἐσκιατραπευμένων, καὶ ὅτι ῥώμην ἔχουσιν ἀνωτέραν καὶ ὁστ' ἰσχυρότερα; Διατί νὰ διακρίνωμεν πολλὰ εἶδη ἀνθρώπων, ὅταν παραδεχώμεθα ἐν μονονεῖδος προβάτων, ἐν εἶδος κυνῶν; Εἰσὶ ἄρα ἀξιολογώτεραι αἱ διαφοραὶ αἱ μεταξὺ τοῦ Αἰθίοπος καὶ τοῦ Εὐρωπαίου, μεταξὺ τοῦ Μαγγόλου καὶ τοῦ Ἀμερικανοῦ, ἐκείνων αἰτίνας διακρίνουσι τὸν Λατικὸν κύνα τοῦ δασύτριχου, τὸν ἀγριον αἰλουρον τῆς οἰκοτρόφου γαλῆς;

Αἱ σκέψεις αὗται ἦσαν ἀξιόλογοι, ἐν ἀληθείᾳ τὰ κλίματα ἐπενεργοῦν ἐπὶ τῶν ἀνθρώπων ὡς ἐπενεργοῦσιν ἐπὶ τῶν ζώων, καὶ ἂν αἱ μεταβολαὶ εἰς ἃ ταῦτα ὑπόκεινται, ἠδύναντο νὰ συγκριθῶσι πρὸς τὰς διαφορὰς ἃς παριστᾷ ὁ ἀνθρώπινος τύπος. Ἀλλὰ κλίμα ἀλλάσσοντα τὰ ζῶα, δὲν ὑπόκεινται εἰς μεταβολὰς πολὺ σπουδαιότερας τῆς συμβαινούσης εἰς τὸν φαλακρούμενον ἄνθρωπον, εἰς τὸν παχυνόμενον ἢ ἰσχνούμενον, καθ' ἃς περιστάσεις διατηρεῖ πάντοτε τὸν χαρακτηριστικὸν καὶ διακριτικὸν αὐτοῦ τύπον.

(Ἀπολουθεῖ.)

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΥΨΗΛΑΝΤΗΣ.

—o—

Πολλὰς πολλάκις κρίσεις καὶ ἠκούσαμεν καὶ ἀνέγνωμεν περὶ τοῦ ἀειμνήστου Ἀλεξάνδρου Ὑψηλάντου, ἀλλ' οὐδεμίαν ὑπῆρχε τοσοῦτῳ ἀ-

μερόληπτος καὶ τοσοῦτῳ δικαία ὥσθ' ἡ τοῦ συγγραφέως τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως. (*) Ὁ Κ. Τρικούπης δὲν ὑπέπεσεν εἰς τὸ σύνθηρες σφάλμα τῶν ἱστορικῶν, οἵτινες, εἰς τὴν καταστροφὴν τοῦ δράματος ἐμβλέποντες, καὶ ἐξ αὐτῆς καὶ μόνης ποριζόμενοι συμπεράσματα, παρορώσι τὴν ἐρευναν τῶν περιπετειῶν ὅσαι συνετέλεσαν εἰς τὸ νὰ ἀνοδείξωσι μᾶλλον ἢ ἦττον εὐφυῆ, μᾶλλον ἢ ἦττον ἐπιδέξιον, καὶ τὸ σημαντικώτερον, μᾶλλον ἢ ἦττον εὐνοούμενον ὑπὸ τῆς τύχης τὸν δραματούργον.

Ἐὰν διὰ λόγους, τοὺς ὁποίους εἶναι πάντῃ περιττὸν νὰ ἐξετάσωμεν ἐνταῦθα, δὲν ἐπετράπη εἰς τὸν Ἀλ. Ὑψηλάντην νὰ εὐδοκιμήσῃ κατὰ τὸν ἀγῶνα οὗτινος τὴν διεύθυνσιν ἀνέλαβε μετὰ τοσαύτης τόλμης καὶ ἀφοσιώσεως, οὐχ ἦττον εἶναι ἀναντίρρητον ὅτι εἰς τὴν φιλοπατρίαν αὐτοῦ ὀφείλονται τὰ πρωτόλεια τῆς δόξης τοῦ μεγάλου ἐπιχειρήματος, ὅπερ ἔδωκεν εἰς ἡμᾶς καὶ ἀνεξαρτησίαν καὶ πολιτικὴν ὑπαρξιν.

Δημοσιεύοντες ἐνταῦθα τὴν εἰκόνα τοῦ ἀοιδίμου ἐκείνου πρωταγωνιστοῦ τῆς ἑλληνικῆς ἐλευθερίας, ἀρκούμεθα νὰ παραθέσωμεν τὴν κρίσιν τοῦ συγγραφέως τῆς Ἱστορίας τῆς Ἑλληνικῆς ἐπαναστάσεως.

Ὅσον ἀσήμενος καὶ μηδαμινὴ ἦτον ἡ μυστηριώδης Ἀρχὴ τῆς Ἑταιρίας τῶν Φιλικῶν, τόσον πλειότερος μισθὸς ὀφείλεται τῷ Ἀλεξάνδρῳ Ὑψηλάντῃ προθυμηθέντι νὰ περικαλύψῃ τὰ ταπεινὰ σπάργαντά της ὑπὸ τὴν ἐπιστημότητα τοῦ γένους του καὶ ὑπὸ τὴν λαμπρότητα τῆς θέσεώς του· θερμὸς πατριωτισμὸς ἀναμφιβόλως καὶ ὑψηλὴ φιλοδοξία τὸν ἐπεισαν ν' ἀναδεχθῇ τὸν ἐπικινδυνωδέστερον ἀγῶνα, χάριν τοῦ ὁποίου καὶ λαμπρὰν θέσιν παρὰ τῷ αὐτοκράτορι πρόθυμος ἐθυσίασε, καὶ τὰ ἐν τῇ Τουρκίᾳ ὑπὸ Ῥωσικὴν προστασίαν συμφέροντά του ὀλιγόρησε, καὶ μέγα μέρος τῆς πατρικῆς του περιουσίας γενναίως ἐδαπάνησεν. Ἀλλ' ἦττων ἐδείχθη τοῦ δυσχεροῦς ἔργου του. Εὐαπάτητος καὶ πρόθυμος νὰ πιστεύῃ ὅτι ἐπεθύμει, ἔγεινε παίγιον ἐξ αὐτῆς τῆς ἀρχῆς τῶν ἰδιοτελῶν, τῶν ῥαδιούργων, καὶ τῶν κακοβούλων ἀναποράσιτος· καὶ ἀνέπιμῶν ἐδείχθη καθ' ὅλα τὰ κινήματά του· ἐξώθεν μᾶλλον ἢ ἐσωθεν καὶ ἠλπιζε καὶ ἐφοδεῖτο. Παρεγνώρισε δὲ καὶ τὴν φύσιν τῶν ἐπαναστάσεων, αἱ ὁποῖαι συντηροῦνται ἐκ προσομίων καὶ κρατοῦνται διὰ τῆς ἐπιθέσεως, καὶ φθείρονται

(*) Εἰ καὶ ὑποσχθέντες καὶ ὀφείλοντες νὰ δημοσιεύσωμεν ἀνάλυσιν τινὰ τοῦ πρώτου τόμου τῆς Ἱστορίας τοῦ Κ. Τρικούπης, ἐβιάσθημεν ὑπὸ τῶν περιστάσεων ἐξ ὧν χαιρέζεται ἀπὸ τινῶν μηνῶν ἡ ταλαίπωρος ἡμῶν πατρίς, καὶ εἰς ἃς ἐστράψαμεν κατὰ προτίμησιν ὅλην ἡμῶν τὴν προσοχήν, νὰ ἀναβάλωμεν αὐτὴν ἐπὶ μικρόν. Ἀλλὰ τὸ χρεὶος τοῦτο θέλομεν ἐκτελέσει μετ' οὐ πολὺ.